

Meänkieli – ellääkö se?

Vuolta 2000 lähtien, meänkieli on yks meän viiestä minuriteettikielistä ja meänkieli on se julkinen nimi tälle meän kauhniile kielele ja tämä ette se viralisesti tunnustethiin antaa oikeuksia käyttää kieltä monela aluheela niinku esimerkiksi kontaktissa virastoitten kansa. Vanhuusten- ja lastenhuoltoa pittää kansa olla saatavissa näilä kielilä.

Tämä ette meänkieli tunnustethiin kielenä, tekkee meänkielen enämpi näkyväksi ja se on suuresta merkityksestä jos meinaa saaja kielen elhään. Nyt puhuthaan paljon ette se on tärkeätä ette meänkieli pyssyy hengissä, ette se ellää. Tekkeekos se sen?

Vuona 2011 Anna Niva teki kantitaattiypsatsin Stokholmin yliopistossa jossako hään haastatteli koululapsia viessä Tornionlaaksonkunnassa. Lapset kävit perus- ja gymnaasiakoulu Haaparannassa, Kirunassa, Jällivaarassa, Pajalassa ja Mataringissä ja nämät kunnat on kaikin hallintoalheet meänkielle.

Silloin vain 8 % näistä haastateltuista lapsista tykkäsit, ette se on ”kuulia”, frääniä, ette puhua meänkieltä. Majuriteetti niistä tykkäsi ette se ei tehe mithään vaikka meän-

kieli kuoleeki ja 51 % tykkäsi, ette meänkieli ei ole mithään.

Tämä oli minusta surkeata lukea!

Minkäslainen tilane on tänä päivänä?

Onkos nyt muuttunu innostus lukea meänkieltä koulussa, vain onko prosenttimäärä vielä matalampi?

Silloin ko Anna Niva teki tutkimuksen niin siinä oli matkassa semmosia oppilhaita joilako oli jonkulaisia sitheitä meänkiehleen mutta siinä oli kansa matkassa semmosia joi-lako ei ollu ythhään.

Monet lapsista sanoit kuitenkin ette het käsittävät meänkieltä mutta ei puhu sitä itte ja niinku sitä saattaa oottaakki niin semmoset jotka itte käyttävät meänkieltä pitävät sitä kansa enämpi tähelisennä oppia.

Lapsimäärä joka tänä päivänä valikoittee ette lukea meänkieltä äitinkielenä koulussa ei ole niin suuri ko sitä halvais ja se vaihtellee vuesta toisheen. Mulla on esimerkiksi vain neljä oppilasta kuuenella luokala tänä vuona, mutta mulla on ollu niinki isoja luokkia ko neljätoista oppilasta. Tämän vuen oppilhaat lukevat meänkieltä kouluaikana, kolme kertaa viikossa ja tiimamäärä on 2,5 tiimaa/viikossa. Se on minusta hyvä ette net ei tartte

lukea meänkieltä jälkhiin koulupäivän. Oppilhaat oon väsyhneet ja net halvaavat lähteä kotia silloin ko muutki eikä se ole meininki ette jos sitä valikoittee ette lukea meänkieltä sitä pittää olla ko entisaijan aarastissa jälkhiin koulun.

Mie prukaan kaikilta oppilhailta kysyä miksi net oon valikoihneet ette lukea meänkieltä ja vastaukset siiheen tänä vuona oon ette het saattavat praatia jonku vanheeman kansa, ette het käsittävät täysitten puhheita ja ko ei ole paljon muutakhaan.

Mikäs oon syy siiheen ette lapset nykyaikana ei halvaa oppia meänkieltä?

Ruottissa dumineeraa Amerikalainen kulttuuri sen siihaan ko Eurooppalainen, vaikka met asuma likempännä Eurooppaa ko Ameriikaa. Englantinkielelä oon kauhean suuri vaikutus aluheile ko TV, musikki, kirjallisuus mailmanpolitiikka ja jos mitä muuta ja tämä saapii meät innostumhaan englantinkielestä. Englantinkieltä kuulee päivittäisin! Se oon ko englantinkielen kielikylpy, johonka koko yhteiskunta heihlouttaa meät kaikki matkhaan. Kouluissa oon päänäns hankala saaja lapsia oppimhaan uusia kieliä. Oppilhaat ei halvaa nähää sitä vaivaa. Ja ko valikoithaan kieltä

mitä lukea, niin se millä oon suuri merkitys oon maan ja kielen imakio. Saksankieli esimerkiksi, ei ole niin popylääri niinku ennen vaikka se oon niin suuri kieli.

Näkevätkos nykyaijan nuoret sen tärkeänä ette oppia meänkieltä?

Vastaus oon ei! Vaikka net jotka ossaavat meänkieltä oon tietenki enämpi pusitiiviä ko net jotka ei ossaa sitä. Sitä paitti monet nuoret tykkäävät ette se oon tärkeämpi oppia ”oikeata” suomenkieltä ko meänkieltä.

Onkos nuorila konkyrensietuja siitä ette net ossaavat meänkieltä? Onkos net aktiivimat tulevaisuuen työmarkkinoila?

Mie luin kerran yhestä tutkimuksesta tehty Puolustusväen Tulkkikoulutukselta/Försvarets Tolkskola ette aivot kasuavat kauheassa tahissa ko sitä oppii uusia kieliä. Kielenoppi tuntuu siis olevan täytätä aivovitamiiniä elikkä aivojymppaa! Se tutkimus näytti ette kielenoppi aktiiviteettinä oon erittäin hyvä sätti pittää aivoja trimmissä. Tutkimus näytti kansa ette eri aluheet aivoista kasuavat riippuen jos meilä oon helppo elikkä hankala oppia uusia kieliä. Oppilhaila joilako esimerkiksi oon help-

po oppia kieliä, kasuaa hippocampus alue aivoissa. Sitä aluetta käytetään ko oppii uusia asioita ja liittää yhen asian toiseen. Oppilhalia jotka saavat taistella ette oppia uusia kieliä kehittyä sen siihaan osia aivoissa jotka oon liittynheet muturiikhaan. Tämä taas koskee aluetta aivoissa joka määrää kunka liikuttaa suuta, artikyleerata ja sen semmosta. Sitä aluetta käytetään kansa ko sitä halvaa käsittää hankalia sanoja. Sitä saattaa lyhykäisesti sanoa ette iidrottimiehet träänavaat heän kroppia ja kielioppilhaat heän aivoja. Mie saatan muuten mainita ette tässä tutkimuksessa tutkithiin kansa aivoja lääkärioppilhalta ja vaikka netki lukevat paljon ja hankalia aiheita niin niitten aivoissa ei nähty muutoksia. Lopputulos tästä oon siis ette kielenoppia mennee käyttää ette vaikuttaa aivostykytyriä ja vaikka met synnymä visitten aivoitten kansa niin niitä mennee kehittää justhiins kielenoppimisella. Se oon siis tärkeätä ette nostethaan esile net suuret voitot jotka kielenoppiminen antaa. Paitti eette sillä oon efektiä aivonkehityksheen se oon tärkeä demokratiile. Met elämä glubaliseeratussa mailmassa ja monikulttuurisessa yhtheiskunnassa ja se oon tärkeätä ette met ymmärämmä toisia. Kieli oon ihmisen paras työkalu ko sitä halvaa hunteerata, komyniseerata ja oppia. Kielen kautta ihminen kehittää ommaa identtiteettiä, näyttää omia tuntheita ja ajatuksia ja käsittää kunka muut tuntevat ja hunteeraavat. Rikas ja varieerattu kieli oon suuresta merkityksestä ette saattaa käsittää ja toimia yhtheiskunnassa jossako useat kulttuurit, uskonot, sukupolvet ja kielet kohtaavat. Met emmä tartte kaikin puhua samanlaista ylheiskieltä, erilaiset puhuvat antavat meile maholisuuen paljastaa, kunka met tulkittema tilantheen, ketä met olema ja mistä met tulema. Tämä oon kansa työkysymys. Ruottissa oon pikkunen työmarkkina jos vertaa internatsju-

nellisti ja jos sitä ossaa kieliä niin oon suuremat maholisuuet saaja töitä oli se sitten kysymys olla opettajanna, svetsarinna elikkä insinööriä.

Kielimiksi Tornionlaaksossa

Tornionlaakso ei ole enää se paikkakunta jossako oon vain pari kieltä. Tänne siirtyy ihmisissä niinku muualekki ja täälä oon ko internatsjunelli kielimiksi. Nuorila saattaa sanoa ette oon täysi kielikylpy käynnissä koko ajan, mutta valitettavasti ei meänkielinen semmonen. Äitinkielen lisäksi nuoret hallitevat vähhinhään englantinkielen. Sitä paitti monila paikkakunnilla nuoret ja lapset viettävät aikaa erilaisissa kielikylvyissä, silläko samassa koulussa, päiväkoissa ja kaveriporukassa oon kaveria, jotka puhuvat usseitea muita kieliä. Meän koulussa kuulee esimerkiksi paitti ruottinkieltä, meänkieltä, suomea, thaita, byrmankieltä ja muita asiaattisia kieliä, ryssää, puolankieltä, estia, monta aafriikkalaista kieltä, friisinkieltä spanskaa, franskaa, afkaaninkieltä, turkinkieltä ja paljon muuta.

Miksis meänkieltä? Kannatteekos se?

Anna Nivan tutkimus näytti silloin ette monet nuoret käsittävät meänkieltä mutta net ei puhu sitä itte. Vaikka Pajalan Sentraalikoulussa päänäns oon ruottinkieli arkikielenä niin koulun ulkopuolela kuulee meänkieltä päivittäisin. Mie tykkään ette se oon tähelistä ette oppia meänkieltä niin varhain ko maholista koska kielenoppiminen oon kaikkiin intensiiviin ennen kouluikkää. Ja mie tykkään kansa ette meänkielenoppilhaat koulussa pitäs jollaki laila premieerata. Meänkieli oon työmarkkiaetu mutta kansa henkilölle ittele kehittävä. Meänkieltä pitäs kansa nostaa esile vielä enämpi kulttuurinkantajanna. Tornionlaaksonteatteri pitäs esimerkiksi vielä enämpi prufleerata itteä meänkielenteatterinna. Net pitäsit kansa an-

taa koulunäytöksiä ja saaja kouluoppilhaita pellaahmaan teatteria meänkielellä. Kylissiten takana/Bakom Kulisserna on esimerkiksi teatterista joka enkasjeeraa paljon nuoria mutta se sais olla meänkielinen. Muut kulttuurityöläiset pitäsit saaja jonkulaista meänkielipiitratkia jos net käyttävät meänkieltä, sillä ko net oon esikuvia.

Kenenkäs eesvastuu?

Menneekos nuoria inspireerata valikoittemhaan meänkieltä? Milläslaila niitä saapii inostumhaan ette oppia meänkieltä? Ja kukas sen tekkee?

- Informasuuni oon tähelistä ja mie uskon ette muuruttina pittää vaikka olla ette sitä saapii lisäpistheitä petyykhiin elikkä stiptiä jos lukkee meänkieltä. Se olis kansa hyvä jos oppilhaile löytys tunnettuja, vanheempia esikuvia ja menttoria.

- Meettian suuri merkitys pittää nostaa esile. Meänkieli tarttee enämpi raatio- ja TV-aikaa, silloin oon maholisuus tehä monenlaisia ohjelmia ja esimerkiksi jokapäiväisiä uutisia meänkielellä.
- Koulut Tornionlaaksossa pitävät prufilerata itseensä meänkielisinnä.
- Oma kursiplaani Minuriteettikielile pittää laittaa. Vaatimukset oon liian korkeat äitinkielenopetuksen kursiplaanissa, justhiins minuriteettikielile.
- Kouluile pittää antaa aikaa ette rohki opettaa ulos kaikista minuriteetistä. Onkos nyt semmosta vain menneekos aika muihiin homhiin? Tätä pitäs rohki tutkia.

Meilä oon kaikila eesvastuu ette pittää meänkielen hengissä. Met emmä saata syyttä muita ja oottaa ette joku muu tekkee tämän työn. Tämä ei ole työ joilekki tulisieluile.

Meänkieli oon kuuli kieli! ☞

kortfattat om innehållet

- 3 Chefredaktörens spalt.
- 4 Professor Marianne Blomqvist berättar om den finlandssvenska namnsdagskalendern. År 2015 kommer kalendern att få 57 nya namn.
- 9 Kolumn. Sverigefinska ungdomsförbundets styrelseordförande Taina Helme käser om sina språkstudier i finska.
- 10 Kieliviestis redaktionskommittés Anu Muhonen berättar om sin doktorsavhandling. Hennes forskningsämne är mångspråkighet.
- 13 Tapani Kekki, chefredaktör för tidningen Ruotsin Suomalainen, berättar om tidningens 50-åriga historia.
- 15 Aino Piehl från Institutet för de inhemska språken i Helsingfors berättar om handlingsprogrammet för myndighetspråk i Finland.
- 19 Riitta Eronen från Institutet för de inhemska språken i Helsingfors presenterar tio nyord i finskan.
- 20 Intervjuserien Suomi työssä (finska i arbetet) fortsätter med en intervju av Norrtäljes koordinator Heli Kivimäki Hedin.
- 22 Sari Pesonen och Anu Muhonen från Stockholms universitet presenterar den nya lärarutbildningen i finska som modersmål. Utbildningen börjar hösten 2014.
- 26 Anniina Tourunen, som studerar finska vid Jyväskylän universitet, berättar om sin praktikperiod på Stockholms universitet.
- 29 Journalisten Laura Palovuori berättar om sitt tvåspråkiga liv i serien Suomi maailmalla (finska i världen).
- 30 Inga-Britt Uusitalo diskuterar meänkielis nuvarande situation och framtid.
- 34 Kortfattat om innehållet.